

imenitna. Arabski konji so zelo žlahtni in se za drag denar težko dobijo.

Divja žival, ki živi popolnoma prosta, je sama svoj gospodar, in Bog je njen varuh. Tako si postreže sama in po svoje, kar je le moči dobro. Ona je zmeraj lepo očejena in snažna ter navadno dobro rejena.

Udomačena žival pa, kakeršna je ravno naša živina, ni več sama sebi gospodar, ampak ž njo gospodari človek, ki jej ima biti ob enem neposredni varuh. Tako pa ne živi več po svoji volji in naravnem svojem nagonu, ampak po volji svojega gospodarja. In gorje jej, če je ta trdočutnejš in malo razumen! Pri njem živi v pravi sužnjosti. Slabo ali celo nič očejena, bivati mora po zaduhlih in temnih hlevih in ležati v mokrem blatu. Použiti mora, kar dobi; večkrat mora ob sami pustiti slami živeti, da ne trpi gladu. Kedar ji pokladajo krme, kedar jo malo osnažijo ali kedar izpodkidavajo, kako godrnjajo, vpijejo in preklinajo, celo sujejo jo in pretepajo. Uboga živina je ta čas v vednem strahu; tolikaj nedolžna sama ne zna, kaj je vzrok tako surovemu ravnanju in kako bi se ga izognila. In kolikokrat se ne zgodi, da puščajo brezsrčni hlapci ubogo živino brez živeža, brez vode za prestopke, ki so jih pa sami zakrivili? In koliko mora trpeti živina šele, kedar je pretežko vprežena? To jo bije in pretepa hlapče, da je groza! Tu jo preklina in v nepoštenem srdi neusmiljeno suje in udriha po njej, kamor le prileti. Da bi znala nedolžna živina potožiti to gorje, koliko laže bi prenašala tako mučno stanje, in kolikrat bi pameten gospodar ne zavrnil surovega hlapca ali celo iz službe pognal?

Tako grozovito, surovo ravnanje vidimo še večkrat pri nas — žalibog! To pa morejo delati in trpeti pač le ljudje, ki so do kraja surovi in čez vso mero zarobljeni, kateri nimajo nikakega usmiljenja in gotovo premalo razuma.

Naša domača živina je za vse občutljiva, za dobro in hudo. Kar se ji zgodi dobrega, povrača obilo z večjim užitkom, ki ga daje; hvaležna ti je za vse prejete dobrote. Zatorej pa tudi vidimo, kako lepo uspeva in raste mlada živina, kako dobro molzejo krave, kako krotka in privajena je živina, kako pošteno dela vprežna živina gospodarju, ki je umen živinorejec, kateri ravna pametno in pošteno z živino. Tako živino je veselje imeti, veselje jo gledati! Živina pa je zato tudi v njegovem hlevu postrežena, kakor le more biti. Tu vso živino takoj od mladih nog dobro snažijo in čedijo s česalom (štriglom) in s četjo. Kedar ji polagajo krme, strežejo ji mirno in prijazno ter jo tako na se privajajo. Med molžo ne kriče na kravo, ampak prijazno jo opominajo, če je treba; saj vemo, da z vpitjem le begamo in plašimo žival in da zategadelj krave pridržujejo mleko. Tako umno ravnanje dela, da je žival krotka in zaupljiva do svojega pastirja, kateremu se popolnoma uda. V hlevu vzornega živinorejca je tudi poskrbljeno, da uživa živina zdrav in čist zrak, da leži na suhem itd.

Enako vestno ravna tak gospodar z vprežno živino zunaj pri delu. On je nikdar ne preoblaga z delom ne pretépa je niti ne preklina, ker vidi in ve, da se s takim surovim ravnanjem le spridi živina, njemu pa da se gotova škoda godi.

Ravnajmo tudi mi tako pametno! Gotovo je, da nam bode potem živinoreja lepše cvela in boljši sad rodila, nego ga je do sedaj! Gg. duhovniki in učitelji po deželi pa imajo najlepšo priložnost in častno nalogo, da si prizadevajo omečiti srca otrokom in odraslim ljudem in da jih ostro svare, ne surovo ravnati z živino niti v hlevu niti pri delu. Storjen bode s tem velik korak v splošnem napredku kakor posebno še v umni živinoreji.

Vprašanja in odgovori.

Odgovor na vprašanje 100: Najlepši želod za seme dobimo pri ravnateljstvu graščin v Munkacz-u na Ogerskem, 100 kgr. po 5 gld. (brez voznine). Naslov je: Domaine Direction in Munkacz, Ungarn.

Pavel Rajc, logar.

Vprašanje 102. Imam še precej starega špeha, ki je pa tako žaltav ali žarek, da ni več užiten. Se li da kaj popraviti in kako? (J. R. v L.)

Odgovor: Vzemite na vsakih pet kilogramov žaltavega špeha 2 litra vode in zgrejte toliko oboje skupaj, da zavre voda. Potem prilivajte počasi na vsakih 5 kilogramov špeha po 30 gramov angleške žveplene kisline in kuhajte to zmes še kakih 15 minut. Potem umorite kislino s stolčeno kredo in sicer vsakih 30 gr. kisline s 125 gr. krede. Čisto mast kuhajte potem še nekaj časa z vodo.

Vprašanje 103. Dobil sem nekaj več let starega fižola, ki ni več za prodaj, menim ga pa porabiti za konjsko krmo. Ali kaže s fižolom krmiti konje in kako? (J. L. v Lj.)

Odgovor: Fižol je dobra konjska krma, zlasti težkim konjem, kadar morajo mnogo voziti. S fižolom pa ne smete nikdar s samim za se krmiti, ampak pri-mešati mu morate ovsu in veliko rezanice. Tudi namakati ne smete fižola, ampak samo zdrobite ga.

Vprašanje 104. V zadnjem listu sem bral o sladnih kaleh za krmo. Jaz hočem narediti poskušnjo s to krmo in sicer hočem krmiti s kalmi, s slamo in senom vred. Koliko kali in sploh koliko krme naj pokladam molznim kravam? (P. S. v J.)

Odgovor: 500 kg. težka krava potrebuje na dan, če jo hočemo dobro krmiti, 1.25 kgr. dušikovih snovi, 6.25 kgr. redilnih snovi brez dušika in 0.2 kgr. tolščobe. Toliko redilnih snovi, in sicer prebavnih, nahaja se v 17 kgr. dobrega sena. Ako pa damo kravi le polovico tega sena t. j. 8½ kg., potem dobi s to množico sena le 0.63 kg. dušikovih snovi, 3.13 kg. snovi brez dušika in 0.1 kg. tolščobe. Primanjkuje torej kravi še polovico redilnih snovi, katere ji nadomestimo s snovmi, ki so v sladnih kaleh in v slami. Treba je

po tem takem dajati kravi na dan preko $2\frac{1}{2}$ kg. kali in 5 kg. slame. 500 kg. težka krava dobiva naj torej na dan po

$8\frac{1}{2}$ kg. dobrega sena,
 $2\frac{1}{2}$ „ sladnih kali in
 5 „ slame.

Toliko težkih krav je pa pri nas seveda malo, saj tehtajo naše najtežje krave komaj po 400 kg. Kolikor je krava laža, toliko manj je treba krme. 400 kg. težka krava dobivala bode torej $\frac{1}{5}$ manj krme, nego 500 kg. težka.

Vprašanje 105. Gotovo veste, g. urednik, da letošnje vino ni kaj dobro. Jaz pa imam vinograd, ki je v najboljši legi, in mošt, ki sem ga pridelal, ni sicer tako dober, kakor je bil l. 1885., vendar še proti letini precej sladek. Ta mošt pa noče nič kaj vreti in še danes, t. j. po sv. Martinu, je nekoliko sladek in vre prav po malem. Kaj je vzrok temu, ali se je bati, da se bode spridilo vino? (G. K. v K)

Odgovor: Da vre Vaš mošt tako počasi, vzrok je mraz in nekoliko tudi malosladni mošt sam. Dolenjske zidanice imajo vsa svojstva slabih kleti; jeseni in po zimi so premrzle, po leti pa prevroče. Mošt vre dobro (kipi) le ob pravi toploti, te Vam pa gotovo primanjkuje zaradi letošnje zgodnje zime. Napravite si v kleti za kipenje peč, brez katere si niti misliti ne moremo umnega kletarstva pri dolenjskem podnebj. Dober mošt pomaga si nekoliko sam, ker se, kadar vre, bolj zgreje in tako obudi krepkejše in hitrejšje vrenje.

Gospodarske novice.

* Gospod Ivan Wild, c. kr. ritmajster kobilarske stroke, mnogoletni vodja žrebčarske postaje na Selu pri Ljubljani in član konjarskega odseka c. kr. kmetijske družbe kranjske, prestavljen je v Gradec za vodjo tamošnje žrebčarske postaje. Gospod Wild pridobil si je veliko zaslug za povzdigo konjarstva na Kranjskem in Primorskem ter se je vedno potezal, zlasti pri premovanjih, za našega kmeta. Da je bilo občevanje med kmetijsko družbo in c. kr. erarom glede konjarstva vedno tako prijazno, kakor v nobeni drugi deželi ne, gotovo je edino le zasluga gosp. Wilda.

* Za popotnega učitelja za sadjarstvo na dolemnjem Štajarskem je imenoval štajarski deželni odbor gospoda Fr. Matjašiča. Novo imenovanemu popotnemu učitelju je učiti sadjarstvo v slovenskem jeziku in sicer največ s praktičnim razkazovanjem.

* Cesarjevič Rudolfovo sadjarsko društvo za Spod. Štajar, bode na spomlad oddajalo društvenikom drevesa s svojih vrtov. Vsak ud, ki je odštél društvenino za to leto, lahko dobi dve požlahtnjeni drevesi, primerno število divjakov in cepičev brezplačno, ako se oglasi za to o pravem času — do novega leta. Oglasiti se je po svojem poverjeniku ali tudi posamezno. Če kedo želi več dreves, dobi jih tudi po primerni nizki ceni, dokler jih bo kaj. V prihodnji seji bode odbor iz nova

nastavil društvene poverjenike; če bi kateri dosedanjih gg. poverjenikov ne mogel sprejeti tega posla, naj nam blagovoli nasvetovati drugega delavnega uda za ta posel.

V Št. Jurji ob juž. železnici, 17. nov. 1887.

Val. Jarc, tajnik.

* Vinarsko in vrtnarsko razstavo priredi tržaško kmetijsko društvo maja meseca 1888. Na razstavo bodo sprejemali iz vseh dežel takraj Litave vsakovrstno vino in žganje, cvetlice in druge rastline, kakeršne odgojujejo po vrtih in rastlinjakih, sploh vrtno pridelke, trtno orodje, kletarsko in vrtnarsko opremo. Ker je Trst svetovno kupčijsko mesto, zato bo posebno vinarska razstava jako važna in vplivna glede vinotrštva.

Z oglasi za udeležbo, pa tudi z vprašanji za pojasnila, programe itd, obračati se je do osnovnega odbora (Commissione ordinatrice della Fiera in Trieste) in do kupčijskih zbornic.

Kedaj se začne razstava in kako dolgo bo odprta, to bode še s posebnimi oznanili razglašeno.

* Službo kmetijskega popotnega učitelja za slovenske pokrajine na Primorskem razpisuje ravnokar c. kr. namestništvo v Trstu. Letne plače in pavšala za potne stroške je 1600 gld.; prošnje je vložiti do 31. decembra t. l. pri namestništvu v Trstu.

Razne reči.

— Kakšen život naj ima dobra molzna krava? Krava mora biti od vrha glave do začetka repa štirikrat toliko dolga, kolikor je glava dolga. Obseg života ne breje krave ne sme nikdar biti manjši, nego štirikratna dolgost glave. Vime mora biti toliko dolgo, kolikor merita skupaj dolgost in širokost glave.

— Ravnanje z usnjeno vprežno napravo. Vprežno napravo deni najprvo narazen, potem jo pa operi z vodo in milom. S terpentinom odstraniš vso smolo, katere ni spralo milo. Potem zgrej nekoliko usnje, in kadar je suho, namaži je z oljem.

— Kako narediti, da drže iz vrb pletene posode vodo? Na Ruskem, v Kini in v Japanu namažejo iz vrb ali slame pletene posode, da drže vodo, tako le: Vzamejo apna, ki je razpadel na zraku v prah, in enoliko krvi, ki je na zraku tako stolčena, da je ostane le toliko, kolikor je tekoče. To zmešajo skupaj in pridenejo še nekoliko goluna. S to zmesjo namažejo posodo dvakrat do trikrat znotraj in zunaj.

— Poraba kosti v kmetijstvu. Kosti je vredno le tedaj zmleti v kostno moko, kadar jih imamo veliko in če imamo mlin v bližini. Drugače je pa veliko bolje, če sežgemo kosti ter njih oglje rabimo za gnojenje. Redilnih snovi se, kadar sežgemo kosti, izgubi znatno malo.